

ACC. NR. 2520

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: Emil J. Söderman
Härad: BJÄRE Adress: Srenstorp Hof
Socken: V. A. KARUP Berättat av: Christina Nilsson
Edla Ebbesson
Uppteckningsår: 1928 Född år i Hof ö V. A. Karup.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör

Bröllops seder.

ACC. NR. 2320

2320

Landskap: Skåne
 Härad: Bjäre
 Socken: Västra Karup
 Uppteckningsår: 1928

Upptecknat av: Emil Therman
 Adress: Svanstap Hof
 Berättat av: Edla Ekesson & Kristina Nilsson
 Född år: Hof, Västra Karup

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

(10 seder)

Uppteckningen rör Bröllops seder i Bjäre under 1800-
talets mitt.

Bröllops-
seder.

I vår tid, då samhällslivet i många och mycket
 former pig på ett auklarasätt än i forna dagar, kan det möj-
 lige vara av en ^{intressen} intressen att få en inblick i gamla
 seder och bruk inom Bjärebygden. Här nedan följer
 en skildring av gamla bröllops seder på 1850-70-talet.
 Någon egentlig förlovnings föregick ej vigseln.
 Ringen fick bruden medföra först på bröllopsdagen,
 och denna ring hade förut kanske varit av flera
 generationer inom släkten. Det var nämligen gammal

Skriv endast på denna sida!

2.

Sed, att äldste sonen i hemmet fick äro sin mors
 vigselring, vilken han sålunda förärade sin brud
 på bröllopsdagen. Denne ring - med gammal tra-
 dition - som i regel utgjordes av 24 Karats guld, be-
 ingalunda under hemlivets dagliga sysslor, dä den
 ju i så fall ej kunnat bevaras genom flera släktled,
 detta på mycket mindre, som den var ganska tunn och
 ända till en cm. bred. Den användes därför endast vid
 högtidliga tillfällen. Enligt gammal gängse sed. be-
 gäro sig fästman och fästnös i varandrasällskap
 till stormarknaden i ortens Roping, och under detta
 viktiga besök förärade fästmannen sin själs tillbedda
 en vacker psalm och psalmbok m. m. - s. k. fästnös-
 gåva - varvid fästningens ansåg eklaterad. Kunde
 det, att "fästetiden" blev mer än vanligt långvarig och lys-
 ning till äktenskap ej blev kungjord för middommars,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

2320

Skriv endast på denna sida!

förlagade lygden ungdom resa A. N. "majsträd" för de "fö-
 rumliga". Enligt gammal sed måste då brudens far in-
 lösa "dessa" med anordnande av en präktigt kalas för dem,
 som rest "majsträd", eller också med en kontant belopp
 av 100 Kronor. Bröllet i detta med handvannan tra-
 dition, såväl som stundom inträffade, brukade någon
 poetiskt inspirerad ungdom i diktes form kalla
 "fästefolket" och dess värmast och härliga för deras
 underlöshet och iakttaga gammal sedvärja. Då bröl-
 loet firades i brudens hem, varade det i regel tre à fyra
 dagar. Sedan flyttade bruden till sin nya hem, där festlig
 hetsen avslutades. Ej sällan förtog hon denna flytt-
 ning för bröllopet, vilket ju i så fall hölls i brudgum-
 mens hem, men då hade förut gratulationskalas
 hållits i hennes föräldrars hem. Sin den högljuga
 vagnslakten i Nyttan fördes man till fots i

Skriv endast på denna sida!

4.

en ståtlig procession: först Kommspel förildare,
 så följer brudparet med "lagesvornen" och "brudsiges"
 -marskalkar och kärnor - därefter Kommspel
 männen och till sist hela brudföljet. Längs med vä-
 garna, där bröllopskaran lågade fram, sköts det fle-
 tigt, brudparet till ära. Efter hemkomsten från kyr-
 kan utlöy bruden en inruvad brans av pappers-
 blommor samt med brudparets initialer utklippsta
 i förgylld papper och några av bröllopsvornornas
 namn skrivna därunder. Senare föntom den
 sedan, att under ärsporten hängdes en brans av
 blommor med brudparets initialer. Vid sotmedgången
 en vidfirades denna samt överlämnades till bruden, som
 vanligen bevarade denna brans som en dyrbard minne.
 Under tiden bröllopsmålliden påjiet spelade spel-
 männen, vilket ja i sin mån ledrogt till allt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

2320

5.

Jfr. Heltigare förhöjande av feststämningen. Härunder
 förkom en gammal, guldornlig plägsed. Händes det,
 att flaska, krua och fat blevo tomma, utan att de vid
 bordet uppsesande "Lagesvermarna" och "Kruaförige-
 na" märkte detta brukade gästerna gömma dessa udda
 under bordet, sedan man i uppslutningen stämning
 sjöng "Sullairisan", och detta kallade man en "Sulla".
 Därvid blev det en uppgift för uppvaktningen att
 söka finna de gömda Karlen samt fylla dem igen.
 Medveten om denna bröllopssed var man angelägen
 om att ingenting förtades till gästernas förlägnad.
 Medan gästerna ännu sitta till bords, brukade nå-
 gon av brudparets näraste släktingar stiga upp och
 hålla tal, vilket slutade med en uppmaning till
 bröllopsgästerna att ihågkomma brudparet med
 en "Kruastänk" - bröllopsgåva -, vilken alltid

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

5
 2320

6. ✓ på den tiden utgjordes avspenningar. Förelägnaden
vid den tidens bröllop var synnerligen riklig, vilket
✓ ej är på andra öror, då såvittliga till bröllopet inbjöd-
na gäster sälligt tidens, och skulle medföra s. k. "fö-
✓ ming", vilken utgjordes t. ex. av 6 ä 7 stora brödka-
ker, en stor kopp fylld med ända till $\frac{2}{3}$ kg. kaviar, samt
där till fiskröd, uppelagen i en stort stannfat, en
✓ stor kaka av betydande storlek och slutligen ett
fat med småkaker. Som ovan nämnts var gäster-
nas förelägnad överflödande rik, leade i fräga om
mat och dryck, och tillrättningarna för den tidens
bröllop voro därför synnerligen omfattande. Man
släktade alltid själv i hemmen för erhållande av till-
räckligt med kött och fläck till det stora brä å fyra
dagars bröllopet. Ej sällan fingo vid dylika tillfäl-
len en svin, en oca samt ett par par släppa linn till.

7. Gull humbryggd öl serverades i överflödande mängd
men därför saknades ej heller kränsvinet, vilket ännu
ledtrog till att underhålla feststämningen. Allt det fanns
gull om mat och dryck i bröllopsgården var ej obetänkt
för ortens tiggare, vilka ej heller försurnade att infic-
na sig för att från gårdens trappa få sin andel av den
vara maten. Därav kom det gamla ordspråket "Den
sljudne får sitt på trappan" och "Brädd som en
tiggare, vilken har sju gyllen i för sinna by." I mid-
fjörda påsar stoppades ännu mängen godsak, som de
fingo medläga till sina hem. Vid Kränsvinbröllet
samlades skadelystna från omkringliggande byar för att
"se bruden", och då fick man inte gärna underlåta att
traktera dessa med kränsvin, korsbarsvin & auct-
gorän. Bröllopsfestligheterna avslutades sista
dagen därmed, att Skriv endast på denna sida! hela bruden följt skulle

8.

hämta "Rokpa"eräune" - seränale till Rokken. En gam-
 mal Kärre, vanligen gärdens sämska, hämtades och för-
 spändes av folket självt, och så leas det i väg till skogen
 under stöj och gläns. En träd, vanligen en lejäst, fälldes
 och med rotändan framtid på Kärren, kullade man
 i väg hem till keröllopsgården. Hemsfärden tog emellan-
 tid stundom en pundlig tid, emedan en del av de till
 skogen medföljande gästerna gingo bestom vagnen
 och drogo bestat av alla krafter i trädjurerna, me-
 dan andra drogo framåt. I sin Kärre gick sänder
 under vägen, var man synnerligen tillfredsställd.
 Antligen var man kommand vid gården, och vid musikens
 toner, beledragade av strätt och skamt, drog man hela
 trädet med rotändan före in i Rokket till Rokken. I så-
 kan lita ceremoniöst som keröllopet var kerudens
 flyddning till hennes nya hem. Kom hon från

 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

8.

2320

9. Ett förmögelt hem, skedd hela släkten, t. o. m. tredje led, vara honom behjälplig vid detta tillfälle. Närmast ködde de då mindre närstående släktingarna, med följande de och på värdfulla delar av hennes "hemgift", då efter komms de, som stod honom närmare, och som det hedrande uppdraget att transportera det, som hon skulle ställa värde på. På det vidlylta tillfället blev en lång rad skjutsar, som långsamt färdades framåt mot det hem, där hennes nya liv skulle börja, det förstår man ju därav, att den tidens vagnar gånge någon större laststyrka. Efter dessa släktingar följde brudens föräldrar, vilka medförde det intimaste av hennes "hemgift", brudsågen. Den långa raden avslutades med brudparets skjuts, med vilken även "brudpigorn" och "hjäresvenner" åkte. Under den ibland flera timmar långa färden passerade man en mängd

10. Skådelystna, vilka önskade se på staden, och tulla
än en gång hedra brudparet med avlossande av gevärss
salvor. — Låder vägen fördrojde avseriär på grund
av en gammal sed, att alla de som skulle serveras beräva
vin och bröd. "Lagesvernerna" utportionerade bräu-
vinet, medan "brüapigorna" skuro kastanta stje-
pen av en hel del för detta ändamål med förda brödkä-
rvar. Anlända till färdens mål, möttons brudparet
med nya hedersberisviner, i det de väruast om-
givande bygdens befolkning prest äreportar fram
för ingången till brudparets hem. Evon här var van-
ligen mycket folk, såväl för en med kurrarop och skju-
tande för en värdigt pått hälsa till unga paret välkom-
met till deras nya gemensamma hem. Under mu-
sikens toner och förnyade kurrarop bars slutligen
bruden in i det hem, varus hem därefter skulle presidera som
husmor och levande kärstärinna.